

DET NYE TESTAMENTES GRUNNTEKST

Dag Jørgen Høgetveit; april 2013

Når to bøker, begge med "Bibelen" påtrykket permen, fremviser hhv. "du er Kristus, den levende Guds Sønn" og "du er Guds hellige" (Joh.6,69), eller f.eks. "Gud, som skapte alle ting ved Jesus Kristus" kontra "Gud, som har skapt alt" (Ef.3,9); eller når den ene boken avsluttes med "Amen", og den annen ikke (Åp.22,21); hva er så rett? Ikke alt.

Og hva gjelder det?

"Det følger fra alt vi har sagt at der i den kristne verden kun er to skoler, eller to religioner: den som setter Bibelen over alt, og den som setter noe over Bibelen. Den første var opplagt Jesu Kristi; den siste har tilhørt rasjonalismen i alle denominasjoner og i alle tider."

Sitatet er fra konklusjonen i Louis Gaussens bok God-Breathed; The Divine Inspiration of the Bible;¹ Gaussens målsetning er "ved Guds Ord å etablere at Skriften er fra Gud, at Skriften er helt igjennom fra Gud, og at Skriften helt igjennom er utelukkende fra Gud." (p.42)

"Du har fortalt meg at den har sin menneskelige del; men hva er grensene for denne del, og hvem skal fastsette dem for meg? Nåvel, ingen. Disse må enhver bestemme for seg selv ... endog i nærvær av de passasjer du mest beundret vil du hverken ha en troendes attityde eller hjerte! Hvordan kan dét skje, etter at du har stevnet disse, sammen med resten av Skriften, for din bedømmelses tribunal, der av deg å bli erklært guddommelig, eller ikke guddommelig, eller semi-guddommelig. ... Forteller du meg at du vil tro på passasjens guddommelighet? Men da er det ikke Gud du vil tro på, men på degselv!" (p.26-27)

"Ble vi så spurt hvordan dette guddommelige inspirasjonsarbeid er blitt utrettet i de Guds menn, skulle vi svare at vi vet ikke; at det er ikke nødvendig eller fordelaktig for oss å vite; og at det er i den samme uvitenhet, og med en tro helt av samme slag, at vi mottar doktrinen om den nye fødsel og helliggjørelse av en sjel

ved Den Hellige Ånd." (p.40)

"Vi har sagt at spørsmålet relateres til boken og ikke til skriverne. Du tror at Gud gav dem tankene alltid, og ikkealltid ordene; men Skriften forteller oss tvert om, at Gud alltid har gitt dem ordene, og ikke alltid tankene." (p.250)

"Apostelen Paulus ... diskuterer deres minste uttrykk; og ofte, når iferd med å utlede de mest vesentlige konsekvenser fra dem, anvender han argumenter som, var det vi som skulle anvende dem i diskusjoner med døktører av den socinianske skole, ville bli behandlet som barnslig og absurd. For en slik respekt for tekstens ord, skulle vi bli sendt tilbake til det sekstende århundre med dets "stor-ortodoksi" og dets "avdankede teologi"." (p.92)²

"Jeg spørres, Hva er ditt syn på de Hellige Bokstaver? Jeg svarer, Hva tenkte min Mester om dem? Hvordan appellerte han til dem? Hvilken bruk gjorde han av dem?" (p.94-95)

"Hør hans svar til sadduseerne som benektet legemets oppstandelse. Hvordan gjendriver han dem? Ved ett eneste ord fra en historisk passasje i Bibelen; ved et enkelt verb i nåtid, istedet for det samme verb i fortid. <Mat.22,31-32>" (p.99)

"... og Skriften kan ikke gjøres ugyldig" <Joh.10,23ff>" "... han appellerer til bestemte ord i den toogåttiende Salme ... Jesus kaller det ved navnet løv, og sier til jødene: "Står det ikke skrevet i eders lov: Jeg har sagt: I er guder?" Disse ordene er plassert midt i en hymne; de kunne synes ha unnsloppet fra profeten Asafs ureflekterte heftighet, eller fra hans brennende poesis henrykkelser.... Hvordan har det seg ... at der under Salomos buegang, ingen rasjonalist-skriftlærd fra Israels universiteter var å finne der, for å si ham, "Du kan ikke, Herre, hevde det uttrykkets autoritet. ..." (p.103)

"Hver gang at fedrene, i forsvar for noen sannhet ved passasjer fra Skriften, lyktes så langt som til å drive sine motstandere inn i umuligheten å forsvare seg selv på annen måte enn ved å bestride de guddommelige vitnesbyrds fulle inspirasjon, anså kirken spørsmålet avgjort. Motstanderen var prøvet; han hadde intet å si for seg; han bestred Skriften å være Guds Ord! Hva mer gjenstod å

bli gjort, enn å tvinge ham til å se sitt eget heslige argument i ansiktet, og å si til ham, Se hva du er kommet til; slik en ville be en mann som har skamfært seg se på seg selv i et speil? Og dette gjorde fedrene." (p.143)

Den hele Skrift, "Skrift", er Theopnevstos, Gød-Breathed, Gud-åndet (2.Tim.3,16). Hvilket slingringsmann tillates i gjengivelse av slikt? Svaret er uttrykt i den masoretiske GT-avskriftstradisjon; slingringsmann finnes ikke.

Før Bibelselskapet leverte sin 1978-bok, skrev prinsippkomitéen: "Ved oversettelsen av NT må man gå videre på den vei hvor NO1904 tok det avgjørende skritt: forlate Textus Receptus".³

Godt 4 måneder etter Charles Darwin i nov. 1859 publiserte "On the Origin of Species by ...", skriver Fenton Hørt til Rev. John Ellerton: "Men boken som mest har engasjert meg er Darwin. Hva enn måtte tenkes om den, er den en bok en er stolt av å være samtidig med.... Min følelse er sterkt at teorien er ugjendrivelig. Om så, åpner den opp en ny periode."⁴

Ikke bare Darwin skrev bok som ble en katalysator for idéer fra forgjengere (som J. Hutton, C. Lyell m.fl). Hørt var i ferd med selv å bli en katalysator på linje med Darwin.

"Lachmann hadde ledet an ved å ikke hensynta den store mengde manuskripter ...

Allmennheten ville ikke ha akseptert de ekstreme, eller som noen kalte det, "progressive" konklusjonene til disse tre <Lachmann, Tregelles, Tischendorf>. ... Det var ikke før revisjonsarbeidet <på den engelske Bibelen, i 1881> var over, at verden våknet for å innse at Westcott og Hørt hadde overgått Lachmann, Tischendorf og Tregelles. Som Salmon sier, "Westcott og Hørt's Greske Testamente er blitt beskrevet som en epoke-gjørende bok; og like så korrekt som den samme frase er blitt anvendt på arbeidet utført av Darwin."⁵

"... også blant Horts tilhengere er det dem som later til å

være oppmerksom på hva som alltid var det dominerende motiv hos ham. Gordon D. Fee skriver om Hort at han appliserte sin metode til teksttyper, "og dette gjorde han ikke for å finne den originale tekst, men for å eliminere de bysantinske manuskriptene fra å komme i betraktning".⁶ "Westcott og Hort skrev bestandig med to ting for øye: Textus Receptus og Codex Vaticanus."⁷

D.v.s. Textus Receptus skulle bort; Codex Vaticanus skulle inn, og det stadig nedvoterte revisjonskomité-medlem, Frederic H.A. Scrivener, tellet endringene i den engelske 1881-revisjonens underliggende greske tekst til 5788;⁸ den hadde praktisk talt fulgt Westcott og Horts tekst⁹ som igjen "praktisk talt er B" i flg. Herman C. Hoskier¹⁰, og ispedd Aleph ("B": codex Vaticanus, "Aleph": codex Sinaiticus (fremkommet 1859)).

Westcott og Horts greske tekst, påbegynt i 1853, var ikke offentlig tilgjengelig før Bibel-revisjonsarbeidet, 1871-1881, var avsluttet.

Dean Burgon registrerte snart at "revisjonen" avvek fra den tradisjonelle greske tekst, og "sporet skaden hjem til sine rette opphavsmenn - Dr. Westcott og Hort - en kopi av deres upubliserte tekst, den menst fordervede i eksistens, hadde konfidensielt og under forpliktelse på strikteste hemmeligholdelse, blitt lagt i hendene på hvert medlem av revisjonskorpset."¹¹

Dean of Chichester, John William Burgon, reviderte revisjonen: "... den systematiske fordervelse av den underliggende gresk ... er intet annet enn en forgiftning av Livets Elv i dens Hellige Kilde. Våre revisorer er funnet skyldige i overlatt å ha forkastet Inspirasjonens ord på hver eneste side og for å ha satt istedetfor dem fabrikerte lesemåter som kirken for lenge siden har nektet å anerkjenne, eller ellers med avsky har forkastet, lesemåter som overlever til denne tid kun i en liten håndfull dokumenter av den mest fordervede type."¹²

"Urenheten i de tekstene fremvist ved kodeksene B og Aleph er ikke et menings-anliggende, men et fakta-anliggende. Disse er to av de minst pålitelige dokumenter som eksisterer."¹³

"Avslutningsvis", skriver Herman C. Hoskier, "la meg si at Burgons posisjon vedblir absolutt urøkket. Han kjempet ikke for aksept for "Textus Receptus", som så ofte grovt er blitt sagt. Han hevdet at Aleph og B var blitt tuklet med og revidert, og beviste det i

sin Causes of the Corruption of the Traditional Text. Han søkte sannheten hvorhen den kanskje kunne bli innhentet og stoppet ikke ved Origenes' tid. ... Når all revisjon viser seg å konsentreres i Egypt, og å anta alle andre dokumenter feilaktige når i motsetning til disse egyptiske dokumenter, er uholdbart og uvitenskapelig".¹⁴

"Underlig som det kanskje fremstår, er det unektelig sant at hele kontroversen tør innskrenkes til følgende smale spørsmål: Bør Skriftens sanne tekst i den store mengde av kopier, majuskler og minuskler, ved hvilke intet er mer bemerkelsesverdig enn den vidunderlige enighet som eksisterer mellom dem? Eller er det snarere å anta at sannheten eksklusivt bør i en svært liten håndfull manuskripter, som på en gang avviker fra den store bulk av vitnene, og - underlig nok - også segselv imellom."¹⁵ Burgon.

"Alene i evangeliene utelater codex B (Vaticanus) ord eller hele setninger intet mindre enn 1491 ganger. Den bærer spor av skjødesløs avskrift på hver side. Codex Sinaiticus ... I mange tilfeller er 10, 20, 30, 40 ord droppet av ren skjødesløshet. Bokstaver og ord, endog hele setninger, er ofte skrevet to ganger, eller påbegynt og umiddelbart avsluttet; medens den store blunder hvor en setning er utelatt fordi den hender seg å ende med de samme ord som i forutgående setning, opptrer intet mindre enn 115 ganger i Det Nye Testamente."¹⁶ Burgon.

Philip Mauro¹⁷ oppgir ord-divergenser mellom den tradisjonelle tekst og Vaticanus til 7578 i evangeliene; tilsvarende for Sinaiticus, nær ni tusen.

Med Westcott og Hort ble aleksandrinsk teksttradisjon preferansen i Bibel-oversettelses-arbeidet; fortsatt med Nestle, Nestle-Aland (NA), Nestle-Aland/United Bible Societies (NU);¹⁸ NA's 28. utgave pr 2012.

"Disse utgavene gjengir en gresk tekst som er rekonstruert av en ekspertkomité. En såkalt eklektisk metode blir lagt til grunn; det innebærer at hva som er den beste lese måten avgjøres ut fra en vurdering i hvert enkelt tilfelle der det er varianter i håndskriftmaterialet. I praksis følger Nestle-Aland og UBS-utgaven stort sett den aleksandrinske teksttradisjonen", skriver Geir Otto Holmås.¹⁹

Og Anders Aschim skriver at "Tendensen i moderne bibelvitskap har

være å gi førrang til den aleksandrinske tekstforma, som er representert ved gode og nesten fullstendige pergamentmanuskript av høg standard frå 300-talet <(se f.eks. ovenfor)> og dessutan blir stadfest på mange punkt av eldre papyrusfragment, medan den bysantinske standardforma berre finst i yngre manuskript <(dette hevdes stadig²⁰)>."²¹

"Forskeren P. Filipi kaller 26. utgave av Nestle-Aland (NA) for en tenkt, en hypotetisk tekst som aldri har eksistert."²²

"Ettersom en har et mangelfullt tekstgrunnlag i de få manuskripter en vil godta, har en gitt seg subjektiviteten fullstendig i vold og legitimert den såkalte eklektiske metode. Følgen er at alt flyter."^{23,24}

Tilbake til Burgon og Revision Revised, 1883:

"Hvordan var det til å ha blitt trodd at revisørene ville vise seg flittige i å så, vidt og bredt over fire kontinenter, uvisshet med hensyn til Skriftens Sannhet, noe som det aldri vil være i deres makt hverken å fjerne eller tilbakekalle? Det kan bare resultere i håpløst å gjøre millioners tro usikker, og å inngi urimelig så vel som ulykkelig tvil i alles sinn? Hva annet må bli resultatet av alt dette, enn generell usikkerhet, forvirring, sorg? En dunkel misstillit til hele Skriften er lurt inn i hjerter og sinn til talløse millioner, som på denne måte har blitt tvunget til å bli tvilere, - ja, tvilere på selve åpenbaringssannheten. <(25)>,"²⁶

"... margen er blitt nyttet til å lure inn mistanke og misstillit til talløse enkeltheter hva angår autensiteten til den tekst som er blitt tillat forbli uendret";²⁷ kjent også dét.

"Utgåva til Erasmus fekk svært mykje å seie for bibelømssetjingsarbeidet i tida som følgde. ... i ettertid blei<den>omtala som textus receptus - "den mottatte teksten" - og kom til å fungere som samlande standardtekst til det greske nytestamentet. Denne tekstforma står i dag særleg høgt i kurs innan fundamentalistiske kretsar som hevdar ei lære om verbalinspirasjon, altså at kvart ord i Den heilage skrifta er direkte inspirert av Gud."²⁸ Aschim.

"Lykkeligvis har vestlig kristendom vært tilfreds med å anvende en og samme tekst i over tre hundre år. Om innvendingen gjøres, som den antagelig vil bli, "Mener du å hvile på de fem manuskripter nyttet av Erasmus?" svarer jeg at kopiene anvendt, ble valgt fordi de var kjent å representere det Hellige Ords nøyaktighet; at tekstens herkomst var åpenbart vaktet med nidkjær omsorg, just som vår Herres menneskelige genealogi ble bevart; at den hovedsakelig hviler på meget det videste vitnesbyrdet; og at hvor noen del av den er i strid med det fullstendigste oppnåelige bevismaterialet, der tror jeg den påkaller korreksjon."²⁹ Burgon.

"Gjennom sitt studie av skriftene til Jeronimus og andre kirkefedre, ble Erasmus meget velinformert angående den Ny-Testamentlige teksts variant-lesemåter. Ja, nesten alle de vesentlige variant-lesemåter kjente av lærde i dag, var allerede kjent for Erasmus før mer enn 460 år siden og diskutert i notene (tidligere utarbeidet), hvilke han anbrakte etter teksten i sine utgaver av det greske Nye Testamente. Her, for eksempel, behandlet Erasmus slike problem-passasjer som avslutningen av Herrens bønn (Mat.6,13), den rike unge manns møte med Jesus (Mat.19,17-22), avslutningen av Markus(Mark.16,9-20), englesangen (Luk.2,14), engelen, dødsangsten og den blodige svette utelatt (Luk.22,43-44), kvinnen grepet i ekteskapsbrudd (Joh.7,53-8,11), og gudsfryktens hemmelighet (1.Tim.3,16)".³⁰ Passasjen 1.Joh.5,7b-8a (se BGO/KJV) er inn tatt fra 3. utg. 1522.³¹

Så langt Erasmus; han vedblev forøvrig ikke alene om å forferdige gresk NT-utgave.³²

"Der er omtrent 1500 forskjeller^{<33>} mellom en hvilken som helst Receptus-utgave og enten nærværende tekst^{<34>} <, Robinson og Pierpont,> eller Hodges - Farstad's,^{<18>} Ikke desto mindre nærmer alle trykte Receptus-tekster seg den byzantinske tekstform tett nok (omkring 98% samsvar) til å tillate en nær identisk lesning^{<35>} mellom hvilken som helst Receptus-utgave og majoriteten av alle manuskripter."³⁶

Og Burgon: "Det ene store fakta som spesielt plager ham <Hørt> og hans med-redaktør - (muligens også) - er Skriftens Nye Testaments Tradisjonelle Greske Tekst. Kall denne tekst Erasmisk eller Complutensisk, - Stephanus' tekst, eller Bezas, eller Elzevirs,

- kall den den "Møttatte", eller den Tradisjonelle Greske Tekst, eller hvilket som helst annet navn du ønsker; - faktum gjenstår at en tekst er kommet ned til oss, hvilken er bevitnet ved en generell enighet fra gamle kopier, gamle versjoner, gamle fedre. Dette, iallfall, er et punkt på hvilket (lykkeligvis) der eksisterer helt samsvar i oppfatning mellom Dr. Hørt og osselv. Våre lesere kan ikke enda ha glemt hans faktiske innrømmelse at, - Hinsides enhver tvil er at Textus Receptus er den dominante gresk-syriske tekst fra 350 til 400 e.Kr."³⁷

"Skrifter og lærebøker som hevder Westcott-Horts teorier, er legio", skriver Thoralf Gilbrant i sin bok "Hva er skjedd med Bibelen"³⁸; "Mindre kjent er svarene fra de tidlige opponentene John W. Burgon^{<39>} og Edward Miller. Men deres bøker trykkes nå i stadig nye utvalg og utgaver.

Blant senere forfattere kan nevnes Edward F. Hills, doktor teolog fra Harvard-universitetet, som utgav sine viktigste skrifter i 1950-årene. Hans bøker inneholder en mengde opplysninger. De mest betydelige blant nyere bøker er Wilbur N. Pickering's standardverk "The Identity of the New Testament Text" (Ths. Nelson 1977 og -80), Jacob Van Bruggens "The Ancient Text of the New Testament" (Winnipeg: Premier, 1976) og Harry Sturz's "The Byzantine Text Type and NT Textual Criticism" (Ths. Nelson 1984)."

Gilbrants bok har bl.a. kapitler om tekst-kritikk, Bibel-kritikk, -syn, -oversettelse.

Nørvald Yris bok "Jesus gjør under"²² har ca. 50 sider tilleggs-kapitler om Bibel-kritikk, -syn, -utgaver og -teksten.

Referanser og noter

1. The Trinity Foundation, 2001 (?); (Originalens tittel "Théopneustie" fra 2.Tim.3,16 "Den hele Skrift er theopnevstos ...", "Gudåndet".) p.310. 1. utg., fransk, Geneve 1840. Gaussens omtale av skapelsen (p.233-238) korresponderer kun delvis med Skriftens ordlyd; han har bl.a. lest "Chalmers" i yngre dager (p.297) ...

2. "Gjennom omhyggelig tekststudium, ved oppmerksomhet på grammatikkens regler og den logiske sammenheng, ved et studium av ordenes mening og bruk og ved en undersøkelse av skriftstedets nære og videre kontekst søker eksegesen i bekjennelsesskriftene å unngå motstandernes eksegetiske feil. Det teologiske grunnlaget for denne omhyggelige eksegesen er den overbevisning at Gud taler i Skriftens ord. Hva han sier, kan en få tak i bare ved å utlede tekstens mening av teksten selv." (BOHLMANN, R.A.; FORSTÅR DU DET DU LESER?; Bibelsyn og Bibelutl kning i de Lutherske Bekjennelsesskriftene; (orig. tittel Principles of Biblical Interpretation in the Lutheran Confessions; (Concordia Publ. House)); Lunde 1980, s.105.)
3. Farestad, O.; kronikk, Dagen 12.11.87.
4. H rt; Life of H rt, Vol I, p.416; i FULLER; D.O. (ed.); WHICH BIBLE?; Institute for Biblical Textual Studies; 5.ed, 15.pr., 1995; p.278.
5. Wilkinson, B.C.; Our Authorized Bible Vindicated; (Salmon; Some Criticisms, p.5); i Fuller, p.284-5.
6. Gilbrant, T.; Hva er skjedd med Bibelen?; Rex 1999; s.306.
7. Tekstkritikeren E.C. Colwell; Westcott Genealogical Method; Journal of Biblical Literature; 1947; s.111; i Gilbrant, s.306.
8. Martin, A.; i Fuller, p.154.
9. Wilkinson under henv. til Hemphill; History of the Revised Version, pp.54.55; i Fuller, p.293.
10. H skier; Genesis of the Versions; p.416; i Fuller, p.295.
11. Sitert i GARRETT, L.; WHICH BIBLE CAN WE TRUST; Christian Centre Press; rev.ed., 4.pr., 1998; p.162.
12. Burgon, J.Wm.; Revision Revised; 1883; i Garrett, p.170.
13. Burgon; Rev. Rev.; i Fuller, p.307.
14. H skier, H.C.; Codex B and its Allies - A Study and an Indictment; i Fuller, p.141.
15. Burgon; i Fuller, p.124.
16. Burgon; i Garrett, p.151.
17. Mauro, Ph.; Which Version? Authorized or Revised?; 1924; i Garrett, p.151-2.
18. "Disse t  tekstene er tiln rmet identiske. Enskj nt eklektiske, avhenger begge tungt av et relativt lite antall gamle manuskripter s m for det meste stammer fra Egypt. Blant disse er codex Vaticanus (B) og codex Sinaiticus (Aleph) de mest ber mte majuskel- (st r k kstav) manuskripter. De viktigste papyrus-vitnene i denne gruppen tekster, er Chester Beatty-papyriene (p45 46 47) og Bodmer-papyriene (p66 75). Teksten s m resulterer fra avhengighet av slike manuskripter s m disse, t r rimelig bli beskrevet s m egyptisk. Dens eksistens i tidlige tider utenfor Egypt er ikke bevist." (HODGES, ZANE C., FARSTAD, ARTHUR L.; THE GREEK NEW TESTAMENT ACCORDING TO THE MAJORITY TEXT; Th. Nelson Publ., 2.ed., 1985; Introduction, p.ix) Se ellers Hodges' artikkel The Greek Text of the King James Version, i Fuller (ref.4) eller Garrett (ref.11).
19. B e, S., Holm s, G.O.; N r Ordet blir n rsk; N rske bibel versettelser 1945-2011; Tapir Akademisk F rlag 2011; s.27-8.
20. H getveit, D.J.; "I begynnelsen var Ordet"; kommentar-avisa.no s.40-2; artikkel  versettelse av Bibelen.

21. Aschim, A.; Bibelen 3.0; Bak Bibel 2011; Verbum 2013; s.196.
22. Yri, N.; Jesus gjør under; sannheten om Jesus og veien til Guds rike; Visjon og Virkelighet 1999; s.252.
23. Gilbrant; ref.6; s.324.
24. "I dag argumenterer lærde generelt ikke at Majoritetsteksten stammer fra en revisjon av tidligere tekster. Istedet er den ofte ansett som resultatet av en lenge vedvarende avskrifts-prosess. Men dette syn er vanligvis presentert i vage og generelle termer. Dette er ikke overraskende, fordi det praktisk talt er umulig å tenke seg en nøensomhelst slags ikke-guidet prosess som kunne ha resultert i Majoritetsteksten."
" ... kollapsen til deres <Westcott og Hort's> genealogiske skjema under lærd kritikk, har annullert deres mest essensielle argument. Intet har erstattet det. (Hodges og Farstad (note 18); p.xi.xii.)"
25. "the Truth of Revelation itself."
26. I Garrett; p.230-1.
27. Burgon; Rev.Rev.; Preface; i Garrett; p.174.
28. Ref.21; s.193-4.
29. Burgon; i Garrett; p.84.
30. Hills, Edw. F.; The King James Version Defended; 1956, 1979; p.198-9; i Cloud, D.; Is the Received Text Based on a Few Late Manuscripts?; Fundamental Baptist Information Service; 2004; wayoflife.org
31. Wayment, Th.A.; The Endings of Mark and Revelation; note 29; i Jackson, K.P.; The King James Bible and the Restoration; Wayments tekst i www-dokument.
32. Første hele greske Bibelen i trykk, Aldine 1518, skal for NT være basert på Erasmus 1.utg. 1516, dog med lesemåter tilsvarende Complutenser-polyglotten (hvilken NT ferdig 1514) samt avvik fra både Er. 1.utg. og Compl (Hall, I.H.; Some Remarkable Greek New Testaments; kap. I De Sabia, 1538; biblicalstudies.org.uk/pdf). Robert E(s)tienne alias Stephanus/Stephens 3.utg. 1550 regnes gjerne som engelskspråkliges Textus Receptus, skjønt Wm. Tyndale skal ha nyttet Erasmus' 2.utg. fra 1519; Stephanus oppgis essensielt følge Erasmus 3.utg. 1522.
Thøodore Beza: ni utg. 1565-1604.
Elzevi(e)rs utg. av 1624 og 1633 skal vesentlig være opptrykk av Stephanus. 1633-utgavens forord har myntet termen Textus Receptus.
33. "Førskjeller" ("differences") er her ikke definert, men det kan mulig antas også her gjelde at "Det skulle bli husket at de fleste variantlesemåtene tilhørende en eller annen teksttype, er trivielle eller ikke oversettelige, og er ikke gjerne tydelig i engelsk oversettelse". (Appendiks "A Case for Byzantine Priority" i Robinson og Pierpont; se note 34.)
34. ROBINSON, M.A., PIERPONT, W.G.; THE NEW TESTAMENT IN THE ORIGINAL GREEK ACCORDING TO THE BYZANTINE/MAJORITY TEXTFORM; The Original Word Publ. 1991. (Kilde: skypoint.com)
"Den nærværende byzantinske/majoritets tekst ble felles redigert og dannet <"refined"> av Maurice A. Robinson og William G. Pierpont gjennom perioden 1976-1991. De primære tekstlige apparater nyttet i forberedelsen av denne utgave, var de av Hermann Freiherr von Soden og Herman C. Hoskier. ... Disse samme apparater ble nyttet av Zane C. Hodges og Arthur L. Farstad i deres "Majoritets-

tekst"-utgave ... Hovedforskjellen fra Hødges - Farstad's tekst fremkommer i Joh.7,53+8,11 ("Pericope Adultera"), så vel som i hele Åpenbaringsboken. Disse signifikante variasjoner stammer fra Hødges - Farstad's avstammings-tilnærming <"stemmatic approach"; jfr. slekts-tre> ... i disse to deler av Skriften, hvilket tett fulgte avstammings-tilnærmelsen til Von Soden og Herman C. Hoskier. Nærværende utgave nytter ikke avstamning noen steder med hensyn til den hellige tekst. Istedet har redaktørene fulgt John W. Burgons kritiske kriterier helt igjennom det hele greske Nye Testamente." (Introduction) "Se John W. Burgon, The Traditional Text of the Holy Gospels Vindicated and Established, ordnet, ferdigstillet og redigert av Edward Miller (London: George Bell and Sons, 1896) pp. 40-67. Burgons kriterier er samlet under syv overskrifter: Alderdømmelighet, antall, forskjellighet, kontinuitet, vitners aktverdighet, kontekst og indre rimelighet. Burgons fulle diskusjon av hver av disse punktene skulle bli lest omhyggelig av alle tekststudenter. Det vil hindre enhver uriktig påstand om at Burgon bare utarbeidet "antall" til syv lignende utsagn." (Note 4.)

35. "near-identity of reading".

36. Appendiks "The Approximation of the Byzantine/Majority Text-form" i Robinson og Pierpont; se note 34.

37. Rev.Rev.; i Fuller; p.170.

38. Ref.6; s.299.

39. deanburgonsociety.org